

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI
Școala Doctorală Contabilitate

**RAMIFICAȚIILE FISCALE ALE FRAUDEI. SCOATEREA LA
SUPRAFAȚĂ A ECONOMIEI GRI ȘI INFLUENȚA SA
ASUPRA CONCURENȚEI LOIALE ȘI A BUGETULUI
NĂȚIONAL**

ROXANA-ADRIANA A.I. MITITELU

Conducător de doctorat: **Prof. univ.dr. Ileana NIȘULESCU**

București, 2024

Cuprins

Introducere.....	8
Stadiul actual al cercetării.....	11
CAPITOLUL 1: ABORDAREA CONCEPTELOR DE FRAUDĂ FISCALĂ, A ECONOMIEI GRI ȘI A CONCURENȚEI LOIALE ÎN CONTEXTUL EVAZIUNII FISCALE.....	11
1.1. CONCEPTUL DE FRAUDĂ FISCALĂ: DEFINIȚII ȘI TEORII	11
1.1.1. Evoluția conceptului de fraudă fiscală	12
1.1.2. Clasificarea tipurilor de fraudă fiscală	16
1.1.3. Motivele fraudei fiscale.....	18
1.2. ECONOMIA GRI: DEFINIȚII ȘI PERSPECTIVE TEORETICE	32
1.2.1. Conceptul de economie gri.....	32
1.2.2 Dimensiunea și cauzele economiei gri	34
1.2.3 Impactul economiei gri asupra economiei naționale.....	38
1.3. CONCURENȚA LOIALĂ ÎN CONTEXTUL EVAZIUNII FISCALE.....	41
1.3.1. Definiția și importanța concurenței loiale	41
1.3.2 Distorsiunile pieței cauzate de evaziunea fiscală	43
1.4 CONCLUZII	45
CAPITOLUL 2: MECANISMELE UTILIZATE ÎN FRAUDELE FISCALE.....	47
2.1. MECANISME DE EVAZIUNE PRIN OMISIUNE	47
2.1.1. Nedeclararea veniturilor	47
2.1.2 Subdeclararea veniturilor	48
2.1.3 Omisiunea de a declara bunuri și active	48
2.2 MECANISME DE EVAZIUNE PRIN EXAGERARE.....	48
2.2.1 Majorarea nejustificată a cheltuielilor deductibile	49
2.2.2 Raportarea de cheltuieli fictive.....	49
2.3 MECANISME DE MANIPULARE A DOCUMENTELOR.....	50
2.3.1 Emiterea de facturi false.....	50
2.3.2 Manipularea inventarului	50
2.4 MECANISME DE EVITARE A PLĂȚII TVA	51
2.4.1 Frauda Carusel.....	51

2.5.2 Utilizarea conturilor offshore nedeclarate	53
2.6 MECANISME DE MANIPULARE A PREȚURILOR DE TRANSFER.....	54
2.6.1 Manipularea Prețurilor de Transfer între Companii Afiliate	55
2.7 MECANISME DE UTILIZARE A STRUCTURILOR CORPORATIVE COMPLEXE	56
2.7.1 Crearea de Firme Fantomă	56
2.7.2 Utilizarea Trusturilor și a Altor Vehicule Juridice.....	57
2.8 MECANISME DE EXPLOATARE A LACUNELOR LEGISLATIVE	58
2.8.1 Planificarea Fiscală Agresivă	58
2.8.2 Schimbarea Rezidenței Fiscale.....	59
2.9 MECANISME DE EVITARE A CONTRIBUȚIILOR SOCIALE	60
2.9.1 Munca la Negru.....	60
2.9.2 Subdeclararea Salariilor	60
2.10 Mecanisme de evitare a impozitelor pe capital	61
2.10.1 Folosirea de instrumente financiare complexe.....	61
2.10.2 Evaziunea prin investiții în criptomonede.....	62
2.11 CONCLUZII.....	64
CAPITOLUL 3: ECONOMIA GRI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA:	
DINAMICĂ, PROVOCĂRI ȘI EVOLUȚII RECENTE	66
3.1. DIMENSIUNEA ECONOMIEI GRI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ.....	67
3.1.1. Disparități între statele membre ale UE: Factori determinanți și particularități regionale	67
3.1.2. Economia gri în România: Evoluție istorică și tendințe recente	71
3.2. IMPACTUL ECONOMIEI GRI ASUPRA ECONOMIEI ȘI BUGETULUI PUBLIC ÎN UE ȘI ROMÂNIA	74
3.2.1. Pierderi fiscale și impactul asupra finanțelor publice	75
3.2.2. Impactul asupra investițiilor publice	80
3.3. CORUPȚIA ȘI LEGĂTURA SA CU ECONOMIA GRI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA	81
3.3.1. Corupția ca factor determinant al economiei gri în UE.....	81
3.3.2. Efectele corupției asupra conformării fiscale și expansiunii economiei gri în România	84
3.3.3. Măsurile anti-corupție și impactul lor asupra reducerii economiei gri	85
3.4. RĂSPUNSURI LA NIVELUL POLITICILOR FISCALE ȘI REGLEMENTĂRILOR ÎN UE ȘI ROMÂNIA.....	86

3.4.1. Inițiative și reforme la nivelul Uniunii Europene pentru combaterea economiei gri	87
3.4.2. Politicile fiscale ale României: Eficiență și provocări în reducerea economiei gri	88
3.5. COOPERAREA ÎNTRE STATELE MEMBRE ALE UE ȘI IMPACTUL ASUPRA ECONOMIEI GRI.....	90
3.5.1. Programe și parteneriate interstatale pentru reducerea economiei gri	90
3.5.2. Rolul instituțiilor europene în coordonarea eforturilor anti-economie gri.....	92
3.6. CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE DE VIITOR PENTRU COMBATEREA ECONOMIEI GRI ÎN UE ȘI ROMÂNIA	95
CAPITOLUL 4: STRATEGII ȘI INOVAȚII ÎN COMBATEREA ECONOMIEI GRI ȘI A FRAUDEI FISCALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA.....	98
4.1. TEHNOLOGII DIGITALE ȘI INOVAȚII ÎN MONITORIZAREA FISCALĂ ÎN UE	98
4.1.1. Implementarea facturării electronice și a trasabilității digitale în statele membre	98
4.1.2. Big Data și inteligența artificială în detectarea și prevenirea fraudei fiscale la nivel european	101
4.1.3. Blockchain și alte noi tehnologii care pot asigura transparență financiară	102
4.2. MODERNIZAREA ADMINISTRAȚIEI FISCALE ȘI TRANSPARENȚA ÎN ROMÂNIA ȘI UE	104
4.2.1. Digitalizarea administrațiilor fiscale din UE: Studiu comparativ și lecții pentru România	105
4.2.2. Cooperarea internațională și schimbul de informații fiscale între statele membre	111
4.3. IMPACTUL STRATEGIILOR FISCALE DIGITALE ASUPRA CONFORMĂRII ȘI REDUCERII ECONOMIEI GRI ÎN ROMÂNIA.....	113
4.3.1. Digitalizarea în Prevenirea și Combaterea Evaziunii Fiscale	113
4.3.2. Efectul Digitalizării Asupra Veniturilor Bugetare și Recuperării Arieratelor	116
4.3.3. Digitalizarea în Măsurile de Conformare și Inspekțiile Fiscale	119
4.4. CONCLUZII	127
Cadrul conceptual, Ipotezele cercetării, Metodologia cercetării, rezultate	129
CAPITOLUL 5: ANALIZA ECONOMETRICĂ A IMPACTULUI DIGITALIZĂRII ASUPRA ECONOMIEI GRI ȘI A BUGETULUI NAȚIONAL	129
5.1. INTRODUCERE ÎN ANALIZA ECONOMETRICĂ	130
5.1.1. Obiectivele analizei economice.....	130
5.1.2. Relevanța digitalizării în contextul economiei gri și bugetului național.....	131
5.1.3. Justificarea alegerii abordării economice.....	132

5.2. INSTRUMENTELE ȘI MODELUL DE REGRESIE MULTIPLĂ UTILIZATE PENTRU ANALIZĂ	134
5.2.1. Prezentarea datelor și a instrumentelor utilizate	134
5.2.2. Descrierea modelului de regresie multiplă și definirea variabilelor dependente și independente.....	135
5.2.3. Justificarea selecției variabilelor econometrice.....	137
5.3. VALIDAREA MODELULUI ECONOMETRIC	139
5.3.1. Testul Shapiro-Wilk pentru evaluarea normalității reziduurilor.....	139
5.3.2. Testul Jarque-Bera pentru confirmarea distribuției reziduurilor	141
5.3.3. Testul Durbin-Watson pentru autocorelarea reziduurilor	143
5.3.4. Testul Breusch-Pagan pentru detectarea heteroscedasticității.....	145
5.3.5. Evaluarea multicolarității prin Testul VIF	147
5.4. INTERPRETAREA REZULTATELOR ECONOMETRICE	153
5.5. CONCLUZII ȘI IMPLICAȚII ECONOMETRICE	168
5.5.1. Concluziile cheie ale analizei econometrice	168
5.5.2. Limitele și robustețea modelului econometric	170
5.5.3. Recomandări pentru cercetări viitoare și îmbunătățiri metodologice	172
Discuții, Concluzii	174
CAPITOLUL 6: CONCLUZII, DISCUȚII, CONTRIBUȚII PERSONALE ȘI DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE	174
6.1. CONCLUZII ȘI DISCUȚII	174
6.2. CONTRIBUȚIA LA LITERATURA DE SPECIALITATE	178
6.3. LIMITĂRILE CERCETĂRII	180
6.4. DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE ȘI RECOMANDĂRI	182
Referințele bibliografice	186
Anexele	195
Lista tabelor	195
Lista abrevierilor și acronimelor	196
Lista figurilor/graficelor	197
Lista anexelor	198

Summary in English

This doctoral thesis investigates the significant impact of tax fraud and the shadow economy on market functioning, fair competition, and the sustainability of the national budget, with a special focus on the economic and fiscal context of Romania and the European Union. Through a complex and multidisciplinary approach, the research reveals the mechanisms by which tax fraud and the shadow economy negatively affect the market, undermining trust in the fiscal system and reducing state revenues allocated for public services.

One of the original contributions of this thesis is the in-depth evaluation of how emerging digital technologies, such as Big Data, artificial intelligence, and blockchain, can be utilized to modernize tax administrations and enhance voluntary taxpayer compliance. The research demonstrates that integrating these technologies not only reduces the size of the shadow economy but also significantly improves the efficiency of tax revenue collection, thus contributing to increased financial stability of states.

The thesis also proposes an innovative and integrated fiscal policy framework that combines legislative reforms with the implementation of digital technologies and enhanced international cooperation. This framework is essential for addressing the complex challenges of tax fraud and ensuring a fair and competitive economic environment.

The main conclusions of the research emphasize the need for a flexible and proactive approach that combines technological innovation with well-grounded policy strategies to create a resilient fiscal system capable of addressing the economic and social challenges of the 21st century. Thus, the thesis contributes to the expansion of specialized literature and offers concrete recommendations for policymakers aimed at developing sustainable and effective fiscal policies.

Keywords: tax fraud, shadow economy, fair competition, digitalization, national budget